

DŮVODOVÁ ZPRÁVA

OBECNÁ ČÁST

Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, je předkládán v souladu s Plánem legislativních prací vlády na rok 2022. Návrh zákona navazuje na Programové prohlášení vlády ze dne 6. ledna 2022, pokud jde o záměr vytvořit podmínky pro posílení klíčové role ředitele školy – pedagogického lídra, především v oblasti řízení lidí a pedagogického procesu, a dále zajistit kvalitní platové ohodnocení pedagogických pracovníků. Programový cíl posílit postavení ředitele se tímto návrhem naplňuje v oblasti úpravy kvalifikačních předpokladů pedagogických pracovníků a v oblasti zajišťování dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků. Záměrem je také řešit problém nedostatku učitelů odborného výcviku ve středním odborném vzdělávání.

Zhodnocení platného právního stavu, včetně zhodnocení současného stavu ve vztahu k zákazu diskriminace a ve vztahu k rovnosti mužů a žen

Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, upravuje právní postavení pedagogických pracovníků: předpoklady pro výkon činnosti pedagogických pracovníků, odchylky při sjednávání doby trvání pracovního poměru na dobu určitou pedagogických pracovníků, pracovní dobu pedagogických pracovníků a jejich další vzdělávání a kariérní systém pedagogických pracovníků.

Návrh přináší šest hlavních opatření, podle kterých bude tato zpráva dále strukturována:

- A. Uznání odborné kvalifikace učitele 2. stupně základní školy a střední školy. resp. umožnění uznání splnění předpokladu kvalifikace ze strany školy po dobu 3 let po nástupu do profese.
- B. Výrazné omezení okruhu programů dalšího vzdělávání, kterým MŠMT uděluje akreditaci.
- C. Ukotvení nové pozice “provázejícího učitele”, který vede praxe studentů učitelství v regionálním školství.
- D. Zakotvení adaptačního období začínajících učitelů a pozice “uvádějícího učitele”, který poskytuje novému kolegovi po dobu adaptačního období podporu.
- E. Ukotvení pozice “školského logopeda.”
- F. Fixování průměrného platu pedagogických pracovníků k průměrné mzdě v národním hospodářství.

A) K uznání odborné kvalifikace učitele 2. stupně základní školy a střední školy

V regionálním školství bylo k 1. 1. 2019 podle mimořádného šetření MŠMT 4,7 % učitelů bez pedagogického vzdělání, v Praze však 9 %, ve Středočeském, Ústeckém a Karlovarském kraji více než 8 %. Tento stav umožňuje § 22 odst. 7 zákona 563/2004 Sb., který dovoluje škole nebo školskému zařízení „zajišťovat výchovu a vzdělávání po nezbytnou dobu a v nezbytném rozsahu pedagogickým pracovníkem, který nesplňuje předpoklad odborné kvalifikace, pokud prokazatelně nemůže tyto činnosti zajistit pedagogickým pracovníkem s odbornou kvalifikací.“

V souvislosti s výrazným nárůstem platů pedagogických pracovníků v regionálním školství v posledních letech pozorujeme rovněž výrazný nárůst zájmu o povolání učitele, a to i z řad talentovaných uchazečů z jiných profesí. Stávající stav sice umožňuje řediteli škol zaměstnat je jako pedagogické pracovníky, ovšem jen při doložení toho, že nemůže tuto činnost zajistit jiným pedagogickým pracovníkem s odbornou kvalifikací. Studium k získání kvalifikace učitele přitom typicky trvá 2 roky. Tito uchazeči proto čelí do okamžiku doplnění kvalifikace v průběhu prvních dvou až tří let v profesi nejistotě, což zvyšuje bariéru pro vstup do profese zvláště pro ty, kteří již mají kariéru v jiném oboru.

České školství proto přichází o potenciál talentovaných uchazečů o profesi, jejichž počty rostou i díky výraznému zvýšení platů pedagogických pracovníků v posledních letech, pro které je bariéra pro vstup do profese ve stávající právní úpravě příliš velká.

B) K systému akreditací dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků

Zákon č. 563/2004 Sb. upravuje také systém dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků. Stanoví pedagogickým pracovníkům povinnost dalšího vzdělávání, kterým si obnovují, udržují a prohlubují kvalifikaci, a dále možnost účasti na dalším vzdělávání, kterým si svoji odbornou kvalifikaci zvyšují.

MŠMT nyní uděluje akreditaci všem vzdělávacím programům v rámci systému dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků. V roce 2021 to bylo téměř 9 tisíc akreditací (8 923 akreditací), přičemž doba platnosti akreditace jsou 3 roky. Za období 3 let 2019-2021 MŠMT udělilo 25 018 akreditací. Největší podíl z nich tvoří akreditace tzv. průběžného vzdělávání, tedy kratších programů, kterým si pedagogičtí pracovníci obnovují, udržují a doplňují kvalifikaci. Povinnost dalšího vzdělávání po dobu výkonu své pedagogické činnosti plyne pedagogickým pracovníkům ze zákona č. 563/2004 Sb. MŠMT nedokáže přesně kvantifikovat podíl těchto programů: minimálně však jde o 87 % všech akreditovaných programů v období 2019-2021, kratších než 40 hodin. Podle kvalifikovaného odhadu předsedkyně akreditační komise pro DVPP jde však až o 90 % všech akreditací.

Agendu akreditace zajišťuje akreditační komise pro DVPP složená z 25 odborníků na nízký úvazek a 3 služební místa. V objemu 8-9 tisíc akreditací ročně tyto kapacity neumožňují smysluplné sledování a garanci kvality akreditovaných kurzů, a to ani většiny kratších kurzů tzv. průběžného vzdělávání (68 % kurzů akreditovaných v letech 2019-2021 má méně než 10 hodin, 87 % méně než 40 hodin), ani typicky delších kurzů vedoucích k získání kvalifikace nebo specializace, na jejichž kvalitě záleží z hlediska efektivního nastavení systému významně více, kterých je podle kvalifikovaného odhadu předsedkyně akreditační komise celkem zhruba 500 akreditovaných v období 2019-2021.

C) K ukotvení provázejícího učitele

Nedostatečné propojení vysokoškolského studia učitelství a praxe bylo identifikováno jako jeden z hlavních nedostatků stávajícího systému přípravy učitelů v rámci Reformy přípravy učitelů.¹

V současné době vykonávají žáci a studenti praxe pod vedením „fakultních/cvičných/provázejících“ učitelů v rámci jejich výuky na MŠ, ZŠ, SŠ (dále jen „provázející učitelé“, byť jejich označování se v rámci systému liší). Provázející učitelé, kteří praxe vedou neprocházejí žádným vstupním vzděláváním, nemají žádnou systematickou podporu ze strany školy, potažmo fakulty připravující učitele, respektive, pokud ji mají, tak nahodile na některých pracovištích, vlastní iniciativy nebo iniciativy zaměstnanců dotčených. Provázející učitelé za reflexe praxí a práci se studenty učitelství dostávají odměnu v řádu desítek korun za hodinu (s výjimkou pilotních projektů pro relativně malý počet učitelů, realizovaných

¹ Viz <https://www.edu.cz/pregradual/>

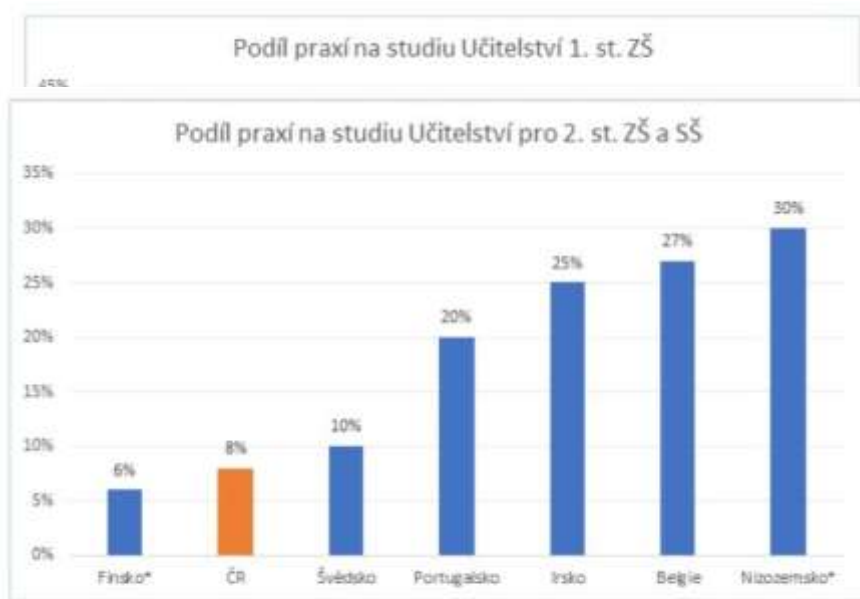
z ESF+ v posledních několika letech). Na pro reflexi tak nemají praxí dostatečný prostor. Odměnu učitelům zajišťuje fakulta ze svého rozpočtu. Praxe studenti často alespoň částečně realizují v místě bydliště, hlavně na školách, kde sami studovali (tedy nahodile, a ne u učitelů, kteří mají největší kompetence a kvalifikaci praxe vést), nebývá výjimkou, že si praxe domlouvají sami. Reflexe praxí probíhá různorodě, podle situace a kvality jednotlivých provázejících učitelů nebo s vyučujícím, který garantuje praxe na fakultě. S vyučujícím na fakultě jen zřídka probíhá reflexe nad konkrétní výukou nebo jejím záznamem.

MŠMT je uznávacím orgánem ve smyslu § 78 zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a jako takové vydává stanovisko, respektive povolení studijním programům, jejichž absolvováním se bezprostředně naplňují odborné předpoklady pro výkon regulovaného povolání pedagogického pracovníka. Za účelem transparentního a jednotného posuzování studijních programů vysokých škol přijalo MŠMT v roce 2017 Rámcové požadavky na studijní programy, jejichž absolvováním se získává odborná kvalifikace k výkonu regulovaných povolání pedagogických pracovníků, které stanovují závazný podíl jednotlivých složek studia. Obdobně vydává MŠMT stanoviska k vzdělávacím programům v oboru vzdělání zaměřeném na přípravu učitelů mateřské školy. Obory vzdělání střední školy zaměřené na přípravu učitelů mateřské školy se řídí rámcovými vzdělávacími programy, které vydává MŠMT.

Zavedení Rámcových požadavků mimo jiné znamenalo významné zvýšení podílu praxe v rámci studia, konkrétně na min. 10 % v případě učitelství 1. stupně ZŠ a min. 8 % v případě učitelství 2. stupně ZŠ a učitelství SŠ. Velká část fakult připravujících učitele v nových akreditacích zvýšila objem praxí nad minimální hranici až k doporučenému objemu 15 % praxe pro učitelství 1. stupně ZŠ a 10 % pro učitelství 2. stupně ZŠ a učitelství SŠ. Takové zvýšení praxí je nepochybně významným posunem směrem k zapojení studentů do praxe běžnému v nejlepších evropských systémech přípravy učitelů. Fakulty, včetně "oborových" nepedagogických fakult učinily v nových akreditacích významný krok, mimo jiné také v tom, že na mnoha z nich díky zvýšení objemu praxí v nových akreditacích vznikla centra praxí a oborových didaktik. Garantované minimum objemu praxí v Rámcových požadavcích tak naplnilo svůj smysl a předpokládá se obdobné stanovení rozsahu praxe i pro vyšší odborné školy.

Stanovené minimum se stále pohybuje na spodní hranici nejlepších evropských systémů přípravy učitelů. Studenti v severských zemích jako je Švédsko nebo Dánsko nebo v západoevropských zemích jako je Portugalsko, Irsko, Belgie nebo Nizozemsko typicky tráví na praxích více času než čeští studenti. (Viz graf 1 a graf 2 níže.)

Graf 1: Minimální podíl praxí na studiu učitelství 1. stupně ZŠ v ČR a ve vybraných evropských zemích

Zdroj: Eurydice, národní regulace, rozhovory s experty z daných zemí. Uváděny minimální a typické podíly (označené *) tam, kde nejsou přísně stanovené minimální podíly. Podíly se uvádějí na celku studia potřebného k získání kvalifikace pro výuku na daném stupni (tj. typicky z 300 ECTS kreditů za pět let bakalářského a navazujícího magisterského studia).

Graf 2: Minimální podíl praxí na studiu učitelství 2. stupně ZŠ a SŠ v ČR a ve vybraných evropských zemích

Prostřednictvím rešerše těchto evropských systémů v rámci přípravy Reformy pregraduální přípravy učitelů byly identifikovány tři modely propojení přípravy učitelů s praxí a přístupem k praxi.

Prvním je tzv. “západoevropský model”, postavený na vysokých podílech praxe (20-40 %), fungující v zemích Beneluxu, v anglosaských zemích nebo v Portugalsku. V těchto zemích studenti tráví velkou část studia na praxích přímo ve školách v průběhu celého studia. Praxe typicky graduji: v Nizozemsku například studenti tráví v prvním ročníku jeden den v týdnu ve škole, ve druhém dva dny až v posledním, čtvrtém ročníku, tráví ve škole čtyři dny v týdnu a jen jeden na fakultě.

Druhým je tzv. “německý model”, postavený na relativně nízkých podílech praxí při studiu (podle rozhovoru s expertkou z Hesenska stráví studenti praxí při studiu ve škole zhruba 15 % času). Na studium však navazuje specificky pojaté indukční období 18-24 měsíců, ve kterých mají absolventi jako začínající učitelé výrazně redukováný plat i přímou pedagogickou činnost proti ostatním učitelům (zhruba o 50 %) a mají státem přiděleného a zaměstnávaného mentora (zkušeného nebo bývalého učitele). Každý mentor má na starosti zhruba 15 studentů a pravidelně je ve škole navštěvuje, poskytuje jim podporu, ale také hodnotí a známkuje jejich hodiny. V průběhu 18-24 měsíců musí začínající učitelé získat odpovídající hodnocení svých hodin mentorem, napsat závěrečnou práci a složit závěrečnou zkoušku, garantovanou a realizovanou ministerstvem, aby získali plnohodnotnou kvalifikaci učitele. Tento model byl identifikován pouze v Německu.

Třetím modelem propojení přípravy s praxí je tzv. “skandinávský model”, identifikovaný ve severoevropských zemích jako je Finsko, Švédsko a Dánsko, ale také v Rakousku. Model spočívá na relativně nízkých objemech praxe, podobným českému systému, ale zároveň na velkém důrazu na kvalitu praxí a jejich reflexi. Praxe probíhají v tandemu, každá hodina praxe je okamžitě reflektovaná supervizorem, supervizoři se studenty podobně reflektují přípravu hodin. Velká část praxí se koncentruje v síti fakultních a klinických škol (které zřizuje přímo univerzita) a především

u fakultních/provázejících učitelů, kteří jsou vybráni jako nejlepší ve vedení praxí. Jsou za svoji činnost patřičně ohodnoceni, zároveň procházejí vstupním výcvikem a získávají mentorskou podporu od oborových didaktiků a vedoucích praxí z úrovně fakulty. Fakulty se soustředí primárně na profesní složku učitelské přípravy a na výzkum a teorii specifické pro učitelství. Tento výzkum a vývoj didaktických metod a nástrojů provádějí právě v síti fakultních a klinických škol. Učitelé a ředitelé ze sítě fakultních a klinických škol se podílejí na výuce studentů na fakultě a na podobě kurikula jejich studia.

Český systém konzistentně nesleduje ani jeden z těchto modelů. Objemem praxí se blíží skandinávskému systému, případně německému. Proti německému systému chybí výrazná investice do adaptačního období začínajícího učitele s centrální garancí kvality a kvalifikace. Proti skandinávskému systému chybí koncentrace praxí u výběru nejlepších fakultních/provázejících učitelů a úzké provázání se sítí fakultních a klinických škol. Provázející/fakultní učitelé, kteří praxe vedou, za svou činnost – s výjimkou pilotních projektů pro relativně malý počet učitelů, realizovaných z ESF+ v posledních několika letech, často dostávají ohodnocení v řádu desítek korun za hodinu a nemají tak pro reflexi praxí dostatečný prostor. Neprocházejí vstupním vzděláním ani nezískávají systematickou podporu ze strany fakultních didaktiků nebo vedoucích praxí a nerozvíjejí a nezískávají tak systematicky kompetence praxe vést. Praxe studenti často alespoň částečně realizují na školách, kde sami studovali (tedy nahodile a ne u učitelů, kteří mají největší kompetence a kvalifikaci praxe vést), nebývá výjimkou, že si část praxí domlouvají sami. Síť fakultních škol je často velice široká a přesahuje i stovku škol: fakulty v nich jen zřídka realizují výzkum, propojení s vedením škol a s učiteli vedoucími praxe je často formální (např. informativní setkání s řediteli 1-2x ročně).

D) Adaptační období a uvádějící učitel

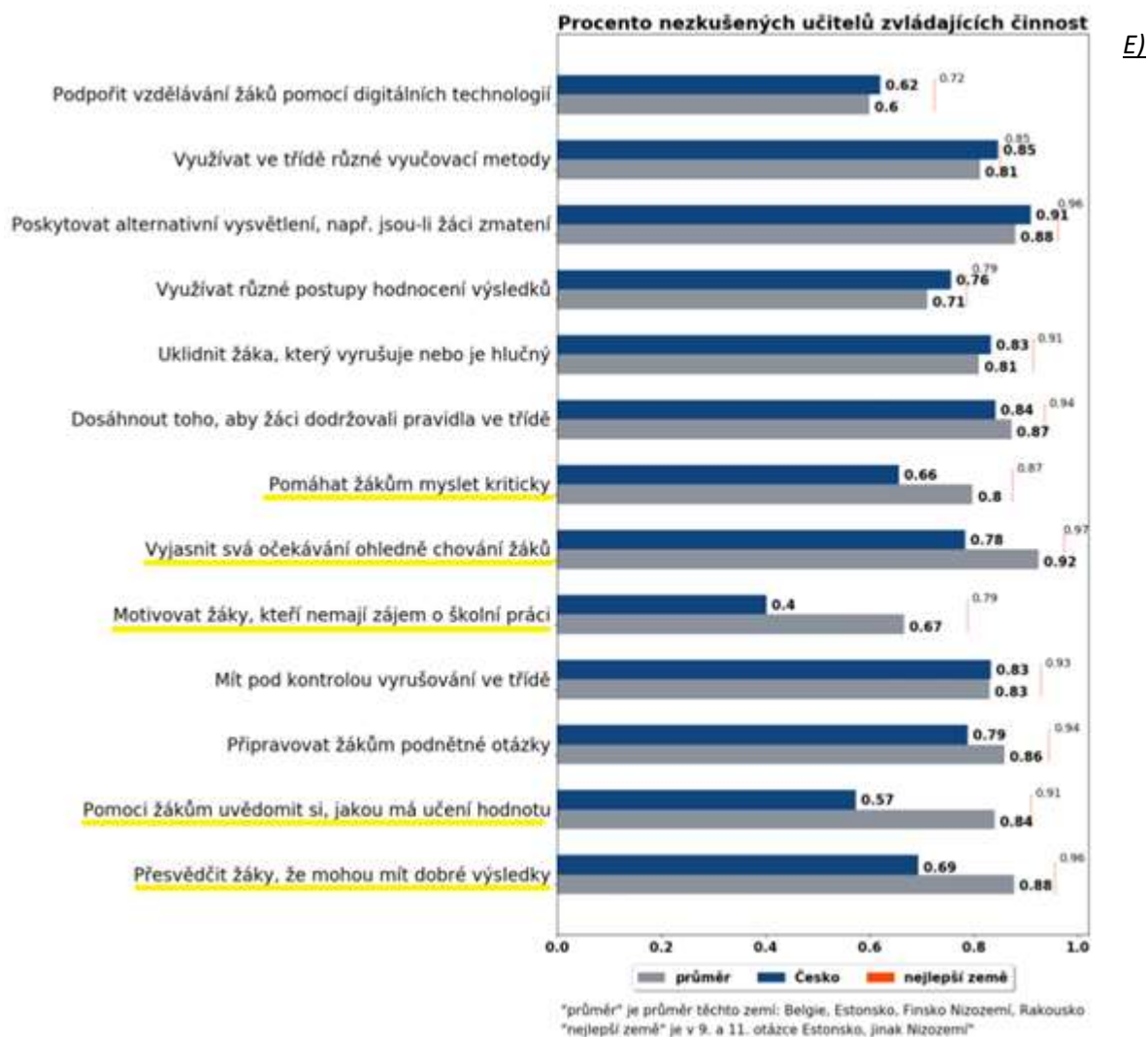
V České republice podle mimořádného šetření MŠMT z 1.1. 2019 odchází 10-15 % začínajících učitelů z profese v prvních dvou letech po nástupu do ní.

Podle mezinárodního šetření TALIS z roku 2018 se zároveň ve srovnání s vyspělými evropskými vzdělávacími systémy (níže srovnání s výsledky začínajících učitelů z Belgie, Nizozemska, Finska, Estonska a Rakouska) mnohem menší podíl českých začínajících učitelů cítí dostatečně kompetentní v klíčových oblastech jako je rozvoj kritického myšlení, práce s motivacemi žáků. A to výrazně, v některých kompetencích až o třetinu. Čeští začínající učitelé se naopak cítí být velice dobře oborově připravení (viz graf 3 níže).

Institut uvádění začínajícího učitele byl opuštěn v roce 2005 (vyhláška č. 61/1985 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, ve znění pozdějších předpisů). Velká část škol tuto podporu svým začínajícím učitelům poskytuje, avšak v průměru je v České republice přístup začínajících učitelů k účasti na formálních zaškolovacích programech ve srovnání s vyspělými zeměmi výrazně podprůměrný: podle mezinárodního šetření TALIS z roku 2018 poskytují školy formální zaškolovací program na 35 % školách, což jsou zhruba dvě třetiny ve srovnání s průměrem EU (55 %). Adaptační období začínajících učitelů je tak v českých školách ve srovnání se zahraničními systémy pojato relativně méně intenzivně: 82 % českých ředitelů v šetření TALIS (2018) uvádí, že začínajícím učitelům poskytuje neformální zaškolovací aktivity, jen 35 % z nich má ale podobu formálního programu a jejich součástí jsou mnohem méně často, než v ostatních evropských zemích, intenzivnější aktivity jako je týmová výuka se zkušeným učitelem (35 % v ČR vs 59 % v průměru zemí EU).

Graf 3. Podíl začínajících učitelů do 2 let praxe, kteří pozitivně hodnotí svou schopnost vykonávat následující činnosti

Zdroj: TALIS (2018)

Školský logoped

Z řady šetření realizovaných jak Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (viz statistická ročenka školství <http://toiler.uiv.cz/rocenka/rocenka.asp>, výroční zprávy České školní inspekce), tak Asociací logopedů ve školství vyplývá, že roste počet žáků s narušenou komunikační schopností. Jedná se dokonce o jeden z nejčastěji zmiňovaných problémů při vstupu dítěte do vzdělávacího procesu. Tyto obtíže pak ohrožují a narušují školní úspěšnost žáků a následně jejich další profesní vzdělávání a uplatnění na trhu práce. Specifickou, ovšem stále početnější skupinu pak tvoří žáci s odlišným mateřským jazykem, kteří potřebují strukturovanou a kvalifikovanou logopedickou stimulaci ve školském prostředí.

F) K fixaci platů pedagogických pracovníků koeficientem k průměrné mzdě v národním hospodářství

Kvalita pedagogických pracovníků je zásadní pro zajištění požadované úrovně výuky a výchovy v regionálním školství, která odpovídá nárokům a potřebám současné společnosti. Jedním z faktorů, které jsou způsobilé ovlivnit to, jací pracovníci budou do školství přicházet, je odpovídající finanční ohodnocení těchto činností a s tím související prestiž těchto profesí. Jednou z vládních priorit v oblasti vzdělávání je podpora škol a pedagogických pracovníků, a to především garancí kvalitního platového ohodnocení pedagogických pracovníků, na úrovni 130 % průměrné hrubé měsíční mzdy. Důraz je kladen na udržení 20% podílu nadtarifních složek platu a jejich efektivní využívání.

K dosažení uvedených cílů za funkčního období stávající vlády není v podstatě nezbytné přijímat žádná legislativní opatření. I v předchozím období byly navyšovány finanční prostředky na platy pedagogických pracovníků, nicméně tento postup negarantuje pedagogickým pracovníkům dlouhodobou jistotu vývoje jejich odměňování. Dosavadní učiněné investice tak nemusí mít požadovaný dopad na růst prestiže profese a její celkovou proměnu.

Má-li jít o dlouhodobě, resp. trvale platné rozhodnutí bude nutno zákon č. 561/2004 Sb. rozšířit o ustanovení definující minimální úroveň průměrného objemu prostředků na platy pedagogů rozepisovaných MŠMT do rozpočtů krajů a hl. m. Prahy v přepočtu na jeden rozepisovaný úvazek pedagogického pracovníka a měsíc (dále jen „rozpočtovaný průměrný plat PP“). Tato minimální úroveň rozpočtovaného průměrného platu PP přitom musí být fixována na obecně známou, definovatelnou úroveň dosažené průměrné mzdy v ČR.

Platný právní stav není v rozporu se zákazem diskriminace ani nemá vliv na rovnost mužů a žen.

Odůvodnění hlavních principů navrhované právní úpravy, včetně dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k zákazu diskriminace a ve vztahu k rovnosti mužů a žen

A) K uznání odborné kvalifikace učitele 2. stupně základní školy a střední školy

Dojde k posílení odpovědnosti ředitelů škol při zaměstnávání tzv. odborníků z praxe, případně studentů navazujících magisterských učitelských programů (možnost zaměstnat tyto osoby i v rozsahu stanovené pracovní doby, aniž by v době vzniku jejich pracovního poměru tyto osoby splňovaly předepsanou odbornou kvalifikaci). V případě zaměstnání těchto pracovníků bude zvýšena jistota jejich pracovního postavení, a tak snížena bariéra pro vstup talentovaných uchazečů do profese a zároveň budou tyto osoby motivovány si v požadované době doplnit požadovanou kvalifikaci, neboť uznání splnění předpokladu odborné kvalifikace je možné pouze na dobu tří let a tento postup není možné u dané fyzické osoby opakovat.

B) K systému akreditací dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků

Výrazné snížení množství vzdělávacích programů v systému dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků akreditovaných MŠMT. Zkvalitnění klíčových vzdělávacích programů kvalifikačních a specializačních, které bude MŠMT nadále akreditovat, nastavovat standardy jejich obsahu a kontrolovat. Vzdělávací instituce by měly v rámci řízení o udělení akreditace prokazovat systém vlastního hodnocení kvality vzdělávacích programů a jeho výsledků, což povede ke zvýšení kvality poskytovaných kvalifikačních a specializačních studií, a druhotně i ke zvýšení kvality kratšího vzdělávání, tzv. „prohlubujícího“, poskytovaného těmito vzdělávacími institucemi.

C) K ukotvení provázejícího učitele

Zvýšení kvality praxí studia učitelství a propojení fakult připravujících učitele s praxí prostřednictvím zajištění podmínek kvalitní reflexe praxí ze strany provázejících učitelů, podobně jako je tomu ve

skandinávských systémech přípravy učitelů nebo v sousedním Rakousku. Za tím účelem bude v zákoně zakotvena pozice provázejícího učitele, čímž se zvýší její prestiž a dojde k navázání konkrétní podpory pro zajištění reflexe praxí provázejícími učiteli prostřednictvím následných legislativních změn. Tím dojde ke zlepšení postavení provázejících učitelů, provázející učitelé získají adekvátní finanční podmínky pro kvalitní reflexi praxí a paralelně budou absolvovat průběžné vzdělání realizované fakultami připravujícími učitele a budou na svou činnost získávat zpětnou vazbu ze strany vysokoškolských vzdělavatelů.

D) Adaptační období a uvádějící učitel

Dojde k zakotvení institutu adaptačního období a pozice uvádějícího učitele, a následnému poskytování konkrétní a cílené finanční podpory školám, což ve spojení s metodickou podporou ze strany MŠMT povede k zajištění intenzivnější adaptace začínajících učitelů, tím k lepšímu rozvoji jejich kompetencí a zároveň ke snížení jejich odchodovosti.

E) Školský logoped

Dojde k zařazení školských logopedů mezi pedagogické pracovníky, čímž dojde k ukotvení současné specializované činnosti speciálních pedagogů v oblasti školské logopedie na úrovni samostatné pedagogické profese, včetně stanovení požadavku na příslušné kvalifikační studium. Tato vysoce specializovaná činnost vyžadující další rozšiřující studium bude následně odpovídajícím způsobem ohodnocena, a to prostřednictvím úpravy nařízení vlády č. 222/2010 Sb., o katalogu prací ve veřejných službách a správě, ve znění pozdějších předpisů. Dojde ke zkvalitnění a rozšíření logopedické péče zaměřené specificky na nezletilé osoby.

F) K fixaci platů pedagogických pracovníků koeficientem k průměrné mzdě v národním hospodářství

§ 161c školského zákona bude rozšířen o ustanovení definující minimální úroveň rozpočtovaného průměrného platu pedagogických pracovníků. Tato minimální úroveň rozpočtovaného průměrného platu pedagogických pracovníků přitom bude fixována na obecně známou, definovatelnou úroveň dosažené průměrné mzdy v ČR.

Plat pedagogických pracovníků v regionálním školství bude dlouhodobě dosahovat v průměru minimálně 130 % průměrné mzdy v ČR, přičemž nadále bude mít vláda možnost rozhodnout o konkrétní výši platových tarifů a jejich struktuře a ředitel pak bude mít nadále možnost rozhodnout, jak přidělený objem finančních prostředků pro činnost školy nebo školského zařízení využije.

Výše platu pedagogických pracovníků má významný vliv na kognitivní kompetence zájemců o profesi, především uchazečů o studium učitelství, začínajících učitelů a tím učitelů vůbec. Studie vlivu zvyšování platů začínajících učitelů v Austrálii ukázala, že v důsledku vyšších platů ke studiu učitelství nastupovali silnější studenti. Zvýšení platu začínajících učitelů o 1 procentní bod vedlo ke zvýšení průměrného výsledku u přijímacích testů o 0,6 procentního bodu s největším efektem u uchazečů okolo mediánových výsledků (Leigh, 2012, Teacher Pay and teacher aptitude, Economics of Education Review).

Kognitivní kompetence učitelů mají následně silný vliv na vzdělávací výsledky jejich žáků a studentů, jak ukazuje studie dat z 31 zemí OECD, využívající data ze šetření kompetencí dospělých PIAAC a výsledků žáků a studentů v testech PISA. Podle výsledků této odpovídá jedna standardní odchylka v kognitivních kompetencích učitelů zvýšení výsledků žáků a studentů v testech PISA o 0,10 – 0,15 standardní odchylky. Míra kognitivních kompetencí učitelů má zároveň významný vliv na výsledky studentů: vysvětluje zhruba čtvrtinu rozdílů ve výsledcích žáků a studentů v testech PISA (Hanushek et al., 2018, The Value of Smarter Teachers: International Evidence on Teacher Cognitive Skills and Student Performance, The Journal of Human Resources).

Z dostupné evidence tedy vyplývá, že výše platu učitelů má významný vliv na vzdělávací výsledky žáků a studentů, přinejmenším prostřednictvím zvýšení kognitivních kompetencí začínajících učitelů. Jinak řečeno, atraktivní výše platů k profesi učitelství v delším časovém horizontu přivede kvalitnější uchazeče o profesi, a tak kvalitnější učitele. Garance atraktivní výše platů by tak měla zvýšit kvalitu vzdělávání v České republice.

K tomuto opatření se zároveň zavázala vláda ve svém programovém prohlášení (str. 8, <https://www.vlada.cz/assets/jednani-vlady/programove-prohlaseni/programove-prohlaseni-vlady-Petra-Fialy.pdf>).

Nad rámec výše uvedeného dochází k definování a terminologické úpravě vzdělávacích programů v systému dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků. Navrhované úpravy jsou pouze legislativně technické, dochází ke zpřehlednění a terminologickému sjednocení označení dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků v zákoně č. 563/2004 Sb., které bude přínosné pro širokou veřejnost, poskytovatele těchto vzdělávání i ředitele škol. Touto změnou nedochází ke změně zaměření nebo požadavků na obsah studií, mimo zamýšleného navýšení rozsahu některých studií pedagogiky, uvedených v tezi novely vyhlášky č. 317/2005 Sb., které jsou součástí tohoto materiálu. U učitelů odborného výcviku a pedagogů volného času byla doplněna možnost splnit předpoklad odborné kvalifikace získáním profesní kvalifikace.

Hlavní principy navrhované právní úpravy nejsou v rozporu se zákazem diskriminace ani nemají vliv na rovnost mužů a žen.

Vysvětlení nezbytnosti navrhované právní úpravy v jejím celku

Návrh zákona vychází vstřícně praktickým potřebám ředitelů škol, pokud jde o rozšíření pravomoci uznat předpoklad odborné kvalifikace za splněný a možnost získání odborné kvalifikace prostřednictvím profesní kvalifikace. Zlepší se tím podmínky pro zapojení odborníků z praxe do středního odborného vzdělávání.

MŠMT předpokládá, že návrh ve svém celku pomůže přivést do profese učitele další vhodné kandidáty, kteří prošli odbornou přípravou v jiných oblastech vzdělávání.

Pokud jde o úpravy rozsahu akreditací vzdělávacích programů v systému dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků, ty jednak posilují postavení – a odpovědnost – ředitele školy jako manažera, jednak MŠMT zlepšuje reálné možnosti garantovat kvalitu vzdělávacích programů, jimž udělilo akreditaci.

V případě provázejícího a uvádějícího učitele, jejich zakotvení v zákoně umožňuje jejich finanční podporu a případnou podporu prostřednictvím odpočtů přímé pedagogické činnosti. Pro prestiž obou činností by zároveň byla nižší v případě jiného než zákonného zakotvení. Totéž platí pro zakotvení školského logopeda.

Garance výše platů pedagogických pracovníků nelze dosáhnout jinak než právní úpravou.

Proto cílů navrhované právní úpravy není možné dosáhnout jinak než změnou zákona č. 563/2004 Sb. Vesměs jde o úpravu již existujících pravidel.

Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s ústavním pořádkem České republiky

Navrhovaná právní úprava je v souladu s ústavním pořádkem České republiky.

Návrh zákona se dotýká následujících ustanovení Ústavy a Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“):

Návrh zákona se dílčím způsobem dotýká působnosti správních úřadů: navazuje na již existující působnost MŠMT v oblasti financování regionálního školství. Návrh nezasahuje do činnosti územních samosprávných celků. Návrh neupravuje zmocnění k vydání žádných nových prováděcích právních předpisů, ale počítá se změnou pouze jednoho existujícího prováděcího právního předpisu – vyhlášky č. 317/2005 Sb.

Čl. 1 a čl. 3 odst. 1 Listiny

Návrh zákona v plné míře respektuje rovnost před zákonem a zákaz diskriminace. Speciální úprava sjednávání pracovních poměrů se vztahuje na učitele z důvodu charakteristických vlastností této profese, jejíž výkon je ve většině druhů škol přímo spojen s organizací školního roku. Speciální úprava cílí i na začínajícího učitele; absolvent školy vzdělávající učitele zpravidla vyžaduje po svém nástupu do svého prvního zaměstnání pro samostatný výkon práce v plném požadovaném rozsahu podporu od svého zaměstnavatele.

Návrh zákona ctí zásadu rovnosti, včetně rovnosti mužů a žen.

Čl. 26 odst. 1 Listiny

Předpoklady pro výkon činnosti pedagogického pracovníka zákon upravuje s vědomím, že stát prostřednictvím vzdělávací soustavy garantuje nejen určitý obsah a úroveň vzdělávání, ale též odborné a další předpoklady osob, které výchovu a vzdělávání ve školách a školských zařízeních zajišťují. Práva na svobodnou volbu povolání se lze domáhat pouze v mezích zákonů, které toto ustanovení provádějí. Institut adaptačního období začínajících učitelů napomůže odstraňovat neúčelné faktické překážky, které mohou odrazovat učitele od výkonu povolání, na něž se připravovali a jež si svobodně vybrali.

Čl. 33 odst. 1 a 3 ve spojení s čl. 41 odst. 1 Listiny

Návrhem je dotčeno právo na vzdělání ze strany dětí, žáků a studentů. Návrh primárně směřuje k cíli přispět ke zvýšení kvality vzdělávání ve školách. Za tímto účelem dochází k úpravám v požadavcích na odbornou kvalifikaci pedagogických pracovníků – konkrétně ke zvýšení požadavků na odbornou přípravu asistentů pedagoga a k úpravě požadavků na odbornou kvalifikaci speciálních pedagogů či zakotvení pozice školského logopeda.

Zhodnocení slučitelnosti navrhované právní úpravy s předpisy Evropské unie, judikaturou soudních orgánů Evropské unie nebo obecními právními zásadami práva Evropské unie

Návrhu zákona se týkají tyto předpisy EU:

- směrnice Rady 1999/70/ES ze dne 28. června 1999 o rámcové dohodě o pracovních poměrech na dobu určitou uzavřené mezi organizacemi UNICE, CEEP a EKOS,
- směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/92/EU ze dne 13. prosince 2011 o boji proti pohlavnímu zneužívání a pohlavnímu vykořisťování dětí a proti dětské pornografii, kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2004/68/SVV, a
- rámcové rozhodnutí Rady 2009/315/SVV ze dne 26. února 2009 o organizaci a obsahu výměny informací z rejstříku trestů mezi členskými státy,
- směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/36/ES ze dne 6. července 2005 o uznávání odborných kvalifikací,
- směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/958 ze dne 28. června 2018 o testu přiměřenosti před přijetím nové právní úpravy povolání (dále jen „směrnice (EU) 2018/958“).

Návrh zákona je s právem EU plně slučitelný.

Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána

Navrhovaná právní úprava není v rozporu s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána.

Právo na svobodnou volbu povolání a přípravu k němu na mezinárodní úrovni upravuje

- čl. 6 Mezinárodního paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech,
- čl. 15 Listiny základních práv Evropské unie.

Návrh zprostředkovaně chrání i právo každého na vzdělání a přístup k odbornému a dalšímu vzdělávání, které je zakotveno v

- čl. 26 Všeobecné deklarace lidských práv,
- čl. 2 dodatkového protokolu k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod,
- čl. 13 Mezinárodního paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech,
- čl. 28 Úmluvy o právech dítěte,
- čl. 14 Listiny základních práv Evropské unie.

Předpokládaný hospodářský a finanční dopad navrhované právní úpravy na státní rozpočet, ostatní veřejné rozpočty, na podnikatelské prostředí České republiky, dále sociální dopady, včetně dopadů na rodiny a dopadů na specifické skupiny obyvatel, zejména osoby sociálně slabé, osoby se zdravotním postižením a národnostní menšiny, a dopady na životní prostředí

Jediným opatřením, které počítá se zvýšenými nároky na státní rozpočet je opatření F. fixace platů pedagogických pracovníků k průměrné mzdě v národním hospodářství.

Náklady na dosažení cílového stavu, kdy průměrný plat pedagogického pracovníka bude 130 % průměrné mzdy v ČR, jsou závislé na počtu pedagogických pracovníků odměňovaných platem a výši průměrné mzdy v ČR. Podle makroekonomické predikce Ministerstva financí z ledna roku 2022, dosáhne průměrná mzda v ČR v roce 2022 výše 39 583 Kč. Průměrný rozpočtovaný měsíční plat pedagogických pracovníků v RgŠ ÚSC je v roce 2022 zvýšen oproti roku 2021 o 2 %, a bude pravděpodobně činit 45 406 Kč, tj. cca 115 % predikované průměrné mzdy v ČR. Pro dosažení 130 % průměrné mzdy v ČR by bylo nutno zvýšit průměrný rozpočtovaný měsíční plat pedagogických pracovníků v roce 2022 na 51 458 Kč, tj. o 6 051 Kč. Při počtu cca 185 tis. pedagogických pracovníků, kteří ve školním roce 2021/2022 v RgŠ ÚSC působí, by náklady na dosažení tohoto stavu činily v roce 2022 cca 18 mld. Kč (z toho prostředky na platy cca 13,5 mld. Kč).

Pro dosažení cílového stavu v roce 2024 (jak navrhováno) je nutno v roce 2024 podle stávající predikce vývoje mezd v ČR zajistit průměrný plat pedagogického pracovníka v RgŠ ÚSC ve výši 55 575 Kč/měsíc, t.j. průměrný plat o 10 168 Kč/měsíc vyšší, než je plat rozpočtovaný v roce 2022. Dopady na státní rozpočet ČR pro rok 2024 oproti roku 2023 není možné v tuto chvíli jednoznačně vyčíslit, neboť v době zpracování není známo, zda a v jaké výši dojde k navýšení platů pedagogických pracovníků pro rok 2023 s ohledem na naplňování Programového prohlášení vlády. Oproti schválenému zákonu o státním rozpočtu ČR na rok 2022 platnému v době zpracování důvodové zprávy, při stávajícím (školní rok 2021/2022) počtu pedagogických pracovníků v RgŠ ÚSC, se odhaduje pro rok 2024 dopad na státní rozpočet ve výši cca 30,5 mld. Kč, z toho prostředky na platy cca 22,5 mld. Kč. Tento finanční odhad dopadu zahrnuje pouze přímý dopad fixace průměrného platu pedagogického pracovníka v návrhu § 161c školského zákona, tzn. fixace průměrných platů pedagogických pracovníků působících v RgŠ ÚSC ve školním roce 2021/2022.

V roce 2022 je odhadováno, že průměrný plat pedagogických pracovníků dosáhne na úroveň 115 % průměrné hrubé měsíční mzdy v národním hospodářství. Pokud bude zvýšení platů na úroveň 130 % průměrné mzdy v národním hospodářství realizováno plně až v roce 2024, tj. v roce 2023 bude zachována stejná úroveň platů pedagogických pracovníků jako v roce 2022, což naznačuje materiál Ministerstva financí předložený k projednání vládě ČR „Příprava státního rozpočtu České republiky na rok 2023 a střednědobého výhledu na léta 2024 a 2025“, bude průměrný plat pedagogických pracovníků v roce 2023 na úrovni 110 % průměrné hrubé měsíční mzdy v národním hospodářství.

Přeneseně se pak zvýšení platů pedagogických pracovníků působících v RgŠ ÚSC bude muset (ať již hned v roce 2024 nebo v následujících letech) promítnout i do odměňování pedagogických pracovníků působících v ostatních segmentech regionálního školství (státní, soukromý a církevní sektor) s odhadovaným dopadem pro rok 2024 ve výši cca 0,5 mld. Kč.

Přesnější vyčíslení finančního dopadu navrženého opatření bude možno provést až na základě znalosti skutečné výše průměrné mzdy dosažené v ČR za rok 2022 a skutečného (příp. předpokládaného) počtu pedagogických pracovníků ve školním roce 2023/2024, tzn. v průběhu roku 2023. Stejně tak vyčíslení dopadů na roky 2025 a 2026 by v tuto chvíli bylo velmi orientační a zavádějící a to zejména s ohledem na neexistenci střednědobého výhledu státního rozpočtu pro tyto roky.

Ostatní návrhy nepočítají se zvýšenými nároky na státní rozpočet. Opatření A. a B. další náklady na státní rozpočet nenesou triviálně. Opatření C. a D. počítá v rámci úpravy návazných legislativních předpisů s finanční odměnou pro provázející a uvádějící učitele, ovšem bez zvýšených nákladů na státní rozpočet. Finanční odměnu MŠMT plánuje stanovit v rámci prostředků na nadtarifní složky platu poukázaných škole: konkrétní škola tedy získá vyšší objem prostředků na nadtarifní složky platů provázejících a uvádějících učitelů bez toho, aby byl dotčený celkový objem prostředků na platy (navýšení bude kompenzováno snížením ostatním školám). MŠMT v současnosti uvažuje o specializačním příplatku ve výši 2000 Kč hrubé měsíční mzdy pro jednoho provázejícího nebo uvádějícího učitele. Podle předběžného odhadu by mělo jít o souhrnné posílení rozpočtů škol, které mají provázejícího nebo uvádějícího učitele, o zhruba 65-115 mil. Kč v případě opatření C.² a 300-500 mil. Kč ročně v případě opatření D.³

MŠMT zároveň uvažuje o podpoře provázejících a uvádějících učitelů v rámci opatření C. a D. rovněž prostřednictvím odpočtů přímé pedagogické činnosti, což by mohlo vést buď ke zvýšení počtu úvazků v regionálním školství nebo ke snížení průměrného platu učitelů (které by bylo možné tolerovat jen nakolik nesníží průměrný plat pedagogických pracovníků pod 129,5 % průměrné mzdy). MŠMT však chce o této případné podpoře rozhodnout na základě celkové revize odpočtů přímé pedagogické činnosti v celém systému regionálního školství. Tuto změnu MŠMT plánuje provést na základě výzkumu TA ČR, který v tomto směru zkoumá činnosti a potřeby škol, a jehož výsledky by měly být připravené v prvním kvartále roku 2023. Následně bude připravena novelizace nařízení vlády č. 75/2005 Sb., o stanovení rozsahu přímé vyučovací, přímé výchovné, přímé speciálně pedagogické a přímé pedagogicko-psychologické činnosti pedagogických pracovníků, ve znění pozdějších předpisů. Jakékoli změny vedoucí k navýšení výdajů státního rozpočtu nebo odpočtů přímé pedagogické činnosti budou předloženy vládě s případným návrhem úprav tohoto nařízení vlády. Předběžným odhadem by mohlo

² Horní hranice stanovená konzervativně na základě maximalistického předpokladu počtu 2 studentů posledních 2 ročníků učitelství na jednoho provázejícího učitele (tj. zhruba 3 500 provázejících učitelů) a odhadu počtu studentů učitelství v akademickém roce 2019/2020 v posledních 4 letech studia, kdy se praxe odehrávají především. Spodní hranice je kvalifikovaný odhad, reflektující odhad spolehlivosti výpočtu.

³ Horní hranice stanovená konzervativně na základě maximalistického předpokladu 1 uvádějícího učitele na 1 začínajícího učitele a počtem začínajících učitelů ve školním roce 2021/2022 (tj. zhruba 15 000 začínajících učitelů). Spodní hranice je kvalifikovaný odhad, reflektující odhad spolehlivosti výpočtu.

jít o ekvivalent zhruba 200-400 úvazků v případě provázejících učitelů (opatření C.)⁴ a o 400-800 úvazků v případě uvádějících učitelů (opatření D.).⁵ Tedy o ekvivalent 0.15-0.3 %, resp. 0.3-0.6 % úvazků učitelů v regionálním školství ve školním roce 2021/2022.

U opatření E. dojde ke kvalitativní změně, kdy činnost speciálního pedagoga v oblasti školské logopedie přestane být specializovanou činností a stane se zvláštní pedagogickou profesí. V návaznosti na toto opatření bude navrženo doplnění této profese do nařízení vlády č. 222/2010 Sb., o katalogu prací ve veřejných službách a správě, s předpokládaným zakotvením činností školského logopeda ve 12. a 13. platové třídě. MŠMT neviduje počty školního logopedů, ti jsou vykazováni jako speciální pedagogové, kterých bylo v r. 2021 celkem 581 v celém regionálním školství. Školských logopedů tedy budou maximálně nízké stovky jednotlivců. Již nyní je řada z nich zařazena do 13. platové třídy, tím, že dojde k zakotvení kvalifikace, včetně požadovaného studia, nebude již nyní tato činnost zvlášť ohodnocována specializačním příplatkem, a tedy i případná změna zařazení nebude generovat zvýšené nároky na státní rozpočet. Zvýšené náklady na finanční odměnu ani úvazky v regionálním školství v souvislosti se zakotvením nové pozice MŠMT neplánuje.

Dotčenými podnikatelskými subjekty jsou akreditované instituce poskytující vzdělávací programy v systému dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků. Návrhem dochází ke sjednocení a terminologickému upřesnění kvalifikačních studií, jejichž absolvováním lze získat odbornou kvalifikaci pedagogického pracovníka, v některých případech pak je předpokládáno navýšení hodinové dotace, specifikované v tezí prováděcího předpisu (studium pedagogiky pro učitele 2. stupně základní školy a střední školy z dosavadních 250 hodin na 300 hodin, studium pedagogiky pro asistenta pedagoga a studium pedagogiky pro vychovatele z dosavadních 80 hodin na 120 hodin). Z důvodu těchto změn bylo stanoveno přechodné období, po které je možné realizovat kurzy akreditované dle původního znění zákona, které bylo stanoveno na 18 měsíců. Lhůta byla stanovena s ohledem na průměrnou délku vzdělávacích programů (nejčastěji 250 hodin). Po uplynutí této doby skončí platnost akreditací udělených před účinností návrhu a nebude možné tato studia realizovat ani ukončit. V případě těch vzdělávacích programů, u kterých dojde pouze ke změně názvu, mohou vzdělávací instituce oznámit MŠMT, že realizují tato studia a na základě tohoto oznámení MŠMT vydá nové rozhodnutí o akreditaci s novým názvem příslušných programů, se stejnou platností akreditace jako v původním rozhodnutí.

Zároveň bude MŠMT v tomto období akreditovat vzdělávací programy již podle nové úpravy, která však je především terminologická, a tedy by neměla vzdělávací instituce neadekvátním způsobem zatížit. MŠMT neplánuje změny v rozsahu či obsahu vzdělávacích programů nad rámec tezí vyhlášky č. 317/2005 Sb., a při akreditaci bude ze strany MŠMT poskytnuta vzdělávacím institucím maximální podpora.

Dále dochází ke konkretizaci některých náležitostí poskytování akreditovaných vzdělávacích programů, a to zejména s ohledem na efektivitu kontrolní činnosti MŠMT v oblasti uskutečňování akreditovaných programů dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků. Pozitivní dopad je v tom, že převážná část vzdělávacích programů bude vyňata z mechanismu akreditace v systému dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků a vzdělávacím institucím odpadne administrativní zátěž spojená s akreditacemi krátkodobých vzdělávacích programů, které v nabídce dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků převažují.

⁴ Horní hranice stanovená konzervativně na základě kompenzace plné časové náročnosti kvalitní reflexe praxí (2h reflexe na 1h praxe pro dvojici studentů) pro odhad celkového počtu praxí průměrného absolventa učitelství. Spodní hranice je kvalifikovaný odhad, reflektující odhad spolehlivosti výpočtu.

⁵ Horní hranice stanovená konzervativně na základě pravidla 1h přímé pedagogické činnosti pro každého začínajícího učitele. Spodní hranice je kvalifikovaný odhad, reflektující odhad spolehlivosti výpočtu.

Z hlediska sociálních dopadů návrh primárně sleduje cíl zvýšit atraktivitu profese učitele jako početně významné části zaměstnanců ve veřejných službách. Návrh má pomoci udržet perspektivní a kvalitní učitele ve školství, zejména s ohledem na znepokojivý trend stárnutí učitelů a pokračující genderovou nevyváženost učitelských sborů. Dále se navrhuje vypuštění ustanovení, které výslovně uvádí, že další vzdělávání pedagogických pracovníků nelze považovat za rekvalifikaci ve smyslu § 108 odst. 2 písm. b) zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů. Touto změnou by bylo možné v určitých případech a za splnění dalších podmínek hradit některé kurzy jako kurzy rekvalifikační.

Návrh má vliv na rodiny a specifické skupiny obyvatel, zejména osoby sociálně slabé a osoby se zdravotním postižením, a to prostřednictvím zvýšení kvality v činnosti pedagogických pracovníků, zvláště učitelů, při výchově a vzdělávání ve školách a školských zařízeních.

Dopady na národnostní menšiny a na životní prostředí se nepředpokládají.

Zhodnocení dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k ochraně soukromí a osobních údajů (DPIA)

Návrh se oblasti ochrany soukromí a nakládání s osobními údaji nedotýká.

Zákon č. 563/2004 Sb. upravuje zpracování osobních údajů pro účely vedení evidence fyzických osob coby žadatelů o akreditaci vzdělávacích institucí a vzdělávacích programů (§ 25 odst. 1); tato oblast však není navrhovanou právní úpravou nikterak dotčena.

Zhodnocení korupčních rizik (CIA)

Navrhovanou právní úpravou se nepředpokládá vyšší míra korupčních rizik, nežli je tomu obecně v pracovněprávních vztazích a tam, kde se rozhoduje o tom, zda daná osoba splnila předepsané podmínky a získala nebo si rozšířila kvalifikaci (maturitní zkouška, státní závěrečná zkouška, obhajoba závěrečné práce a závěrečná zkouška apod.).

Zhodnocení dopadů na bezpečnost nebo obranu státu

Navrhovaná právní úprava nemá jakýkoliv dopad na bezpečnost nebo obranu státu.

ZVLÁŠTNÍ ČÁST

K Čl. I

K bodu 1 (§ 1 odst. 1)

Jde o legislativně-technickou změnu spočívající v úpravě formulace textu. Zákon o pedagogických pracovnících primárně upravuje předpoklady pro výkon činnosti pedagogických pracovníků.

K bodu 2 (§ 2 odst. 2)

Do výčtu § 2 odst. 2 se doplňuje kategorie školských logopedů, u nichž se úprava kvalifikačních předpokladů vyčleňuje z dosavadní úpravy odborné kvalifikace speciálních pedagogů (§ 18). V návaznosti na přijetí novely bude o tuto pozici doplněna část 2.16. Výchova a vzdělávání Katalogu prací ve veřejných službách a správě (příloha k nařízení vlády č. 222/2010 Sb.)

K bodu 3 (§ 3 odst. 1 písm. a)

Jde o legislativně-technickou změnu spočívající ve sladění s pojmoslovím občanského zákoníku.

K bodům 4 až 6 (§ 4 odst. 1 a 4)

Návrh zavádí konkrétní požadovanou úroveň znalosti českého jazyka pro uvedené kategorie pedagogických pracovníků. Návrh zavést minimální úroveň prokázání znalosti českého jazyka na úroveň B2, resp. u učitelů, u nichž na znalosti českého jazyka nejvíce záleží z hlediska výchovně-vzdělávacího procesu, na úroveň C1, je odrazem nutnosti tuto chybějící úroveň stanovit. Formálně dosavadní právní úprava umožňuje, aby tento kvalifikační předpoklad splnil i ten, kdo doloží znalost českého jazyka na úrovni A1 podle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky, přičemž podle charakteristiky této úrovně A1 např. uživatel českého jazyka rozumí zcela základním frázím, umí jednoduchými větami popsat místo, kde žije, a lidi, které zná. Toto zpřesnění kvalifikačního předpokladu znalosti českého jazyka se uplatní u fyzických osob, s nimiž bude uzavírán pracovní poměr po dni nabytí účinnosti tohoto zákona (upraveno jedním z přechodných ustanovení tohoto návrhu).

Dále návrh umožní prokázat znalost českého jazyka pomocí jednotlivé zkoušky (§ 113 školského zákona), která svým obsahem a formou odpovídá zkoušce společné části maturitní zkoušky z českého jazyka a literatury. Toto doplnění má pomoci těm, kdo nemohou prokázat znalost českého jazyka maturitní zkouškou společné části ze zkušebního předmětu český jazyk a literatura (§ 78 školského zákona).

Doplnění ustanovení § 4 odst. 4 písm. d) reaguje na množící se zájem škol o povolení výuky některých předmětů v cizím jazyce (výnos ministra školství, mládeže a tělovýchovy č. 9/2013, kterým se upravuje postup při povolování výuky některých předmětů v cizím jazyce), kdy je předmět vyučován rodilým mluvčím. Jedná se např. o výuku občanské nauky nebo historie. Podle tohoto výnosu mají školy zajistit, aby žák ovládal vzdělávací obsah i v českém jazyce. Pro splnění této podmínky je většinou předmět alternativně vyučován dvěma učiteli.

K bodu 7 (§ 5 odst. 2)

Dochází k prodloužení lhůty, do které jsou ředitelé škol a školských zařízení zřizovaných MŠMT, krajem, obcí nebo dobrovolným svazkem obcí, jehož předmětem činnosti jsou úkoly v oblasti školství, povinni absolvovat studium pro ředitele škol.

K bodům 8 a 9 (§ 5 odst. 3)

Legislativně-technická úprava. Jak vysokoškolské vzdělání v akreditovaném studijním programu, tak vzdělání v programu CŽV uskutečňovaném vysokou školou musí být zaměřeno na organizaci a řízení školství, vzdělávací program CŽV musí být akreditován pro další vzdělávání pedagogických pracovníků.

K bodům 10 a 11 (§ 6 odst. 1)

V návaznosti na § 22 odst. 2 dochází k terminologickému upřesnění dalšího vzdělávání. Studium k rozšíření odborné kvalifikace získají odbornou kvalifikaci učitele mateřské školy pouze absolventi zákonem vyjmenovaných vzdělávacích a studijních programů.

K bodu 12 (§ 6 odst. 2)

V návaznosti na § 22 odst. 2 dochází k terminologickému upřesnění dalšího vzdělávání. Dosavadní používané označení studia zaměřeného na speciální pedagogiku bylo matoucí ve vztahu k dosažené kvalifikaci, za účelem odlišení příslušného studia od studia k získání odborné kvalifikace speciálního pedagoga dochází k zavedení termínu studium k rozšíření odborné kvalifikace zaměřeným na speciálněpedagogickou, výchovnou a vzdělávací činnost ve školách a třídách zřízených pro děti, žáky a studenty se speciálními vzdělávacími potřebami. Odbornou kvalifikaci k výkonu přímé pedagogické činnosti ve třídě nebo škole zřízené pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami lze získat také splněním předpokladů k výkonu činnosti speciálního pedagoga.

K bodu 13 (§ 7 odst. 1)

Odbornou kvalifikaci učitele 1. st. ZŠ nemůže nikdy získat osoba, která by dosáhla jen bakalářského stupně vzdělání. V návaznosti na § 22 odst. 2 dochází k terminologickému upřesnění dalšího vzdělávání. Studium k rozšíření odborné kvalifikace získají odbornou kvalifikaci učitele 1. stupně základní školy pouze absolventi zákonem vyjmenovaných studijních programů.

K bodům 14 a 15 (§ 7 odst. 1)

Legislativně-technická úprava v návaznosti na nově vložený § 7a.

K bodu 16 (§ 7 odst. 1)

Návrhem se umožňuje zajistit výuku předmětů výchovného zaměření (např. výtvarná výchova, hudební výchova, tělesná výchova) též absolventu magisterského studia učitelství pro druhý stupeň základní školy např. s „aprobací“ pro výtvarnou výchovu. Takový učitel již dnes vyučuje na 2. st. ZŠ a ředitel plně organizované školy ho může pověřit také výukou na prvním stupni základní školy; v málotřídních školách (ve školách bez druhého stupně) však tento učitel výtvarnou výchovu vyučovat nemůže. Návrhem se dále umožňuje zajistit výuku předmětů výchovného zaměření též vychovateli. Toto řešení je praktické zejména v základních školách v malých obcích, neboť tyto školy jen těžko získávají odborně kvalifikovaného učitele jen pro část úvazku.

K bodu 17 (§ 7 odst. 2)

Změnou v § 7 odst. 2 písm. b) dojde k rozšíření počtu studijních programů, jejichž absolventi mohou získat kvalifikaci učitele 1.st. ZŠ studiem v rozšiřujícím studiu zaměřeném na přípravu učitelů 1.st. ZŠ, a to na absolventy magisterských studijních programů speciální pedagogiky neučitelského zaměření, např. Speciálně-pedagogická andragogika, Speciální pedagogika rehabilitační činnosti a management speciálních zařízení. Absolventi těchto studijních programů dosud do CŽV přijímání nebyli, neboť zákon umožňoval přijetí pouze pro absolventy studijního programu studijního oboru Speciální pedagogika.

K bodu 18 (§ 7 odst. 2)

V návaznosti na § 22 odst. 2 dochází k terminologickému upřesnění dalšího vzdělávání. Učitel prvního stupně základní školy, který vykonává přímou pedagogickou činnost ve třídě nebo škole zřízené pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, získává odbornou kvalifikaci absolvováním studijního programu v oblasti pedagogických věd zaměřeného na speciální pedagogiku a studiem k rozšíření odborné kvalifikace, zaměřeném na přípravu učitelů 1. stupně. Dále dochází ke zpřesnění označení programu celoživotního vzdělávání na studium k rozšíření odborné kvalifikace zaměřeném na speciálněpedagogickou, výchovnou a vzdělávací činnost ve školách a třídách zřízených pro děti, žáky a studenty se speciálními vzdělávacími potřebami. Studium v rozsahu minimálně 250 hodin, které bylo definováno zaměřením na speciální pedagogiku, bylo často zaměňováno s doplňujícím studiem k rozšíření odborné kvalifikace vedoucím ke kvalifikaci speciálního pedagoga. Pro uchazeče bylo toto označení matoucí, zpřesnění názvu by mělo předcházet pochybám o rozsahu získané odborné kvalifikace. Odbornou kvalifikaci k výkonu přímé pedagogické činnosti ve třídě nebo škole zřízené pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami lze získat také splněním předpokladů k výkonu činnosti speciálního pedagoga.

K bodům 19, 20 a 25 (§ 7a, § 8 a § 9)

Navrhované ustanovení obsahuje společné způsoby získání odborné kvalifikace učitelů druhého stupně základní školy a všeobecně-vzdělávacích předmětů střední školy. Tato pravidla jsou pak vypuštěna z ustanovení § 8 a § 9. Nově se navrhuje prostupnost absolventů studia učitelství pro střední školy s výukou na druhém stupni základních škol [písm. a)]. Ustanovení zakotvuje, že odbornou kvalifikaci k výuce na 2. stupni základní školy získá jak absolvent studia zaměřeného na učitelství všeobecně vzdělávacích předmětů střední školy, tak studia zaměřeného na učitelství odborných předmětů na střední školy. Ve druhém zmíněném případě jde o absolventy magisterských studijních programů vysokých škol, které jsou zaměřené na výuku odborných předmětů (např. učitelství odborných ekonomických předmětů apod.), ale rozsah pedagogické přípravy odpovídá požadavkům na přípravu učitelů střední školy. Je pak na posouzení ředitele školy, aby s ohledem na svou odpovědnost za odbornou a pedagogickou úroveň vzdělávání, a s přihlédnutím k obsahu a zaměření příslušného studia, výukou jakého všeobecně-vzdělávacího předmětu učitele pověřil. Učitelé 1. stupně základní školy získají odbornou kvalifikaci učitele 2. stupně základní školy a střední školy studiem k rozšíření odborné kvalifikace zaměřeným na přípravu učitelů druhého stupně základní školy nebo střední školy.

Klíčové je doplnění písm. c), které umožňuje výkon přímé pedagogické činnosti absolventům magisterského studijního programu, a to pokud absolvuje studium k získání tzv. pedagogické způsobilosti. Tímto způsobem lze získat odbornou kvalifikaci k výuce předmětu, který svým charakterem odpovídá zaměření absolvovaného magisterského vzdělání. Studiem k získání pedagogické způsobilosti bude i nadále akreditovaný bakalářský studijní program zaměřený na přípravu učitelů nebo studium pedagogiky zaměřené na přípravu učitelů 2. stupně a střední školy (dříve ČZV zaměřené na případu učitelů 2. stupně základní školy a střední školy). Kvalifikovaní učitelé 1. stupně základní školy získají způsobilost k výuce na 2. stupni základní školy a střední škole studiem k rozšíření odborné kvalifikace. Délku doby 3 let, během níž budou moci učitelé podle písm. b) splnit předpoklad odborné kvalifikace, stanoví nově doplňovaný § 9a odst. 1.

Vypouští se způsob získání odborné kvalifikace učitelů tělesné výchovy v akreditovaném magisterském studijním programu zaměřeném na tělesnou výchovu a sport. Ke změně dochází v návaznosti na nový způsob akreditací studijních programů – pokud tyto programy připravují učitele, jsou podle nového způsobu akreditací akreditovány v oblasti vzdělání učitelství. Podle přechodných ustanovení pak zůstává odborná kvalifikace absolventů těchto studijních programů zachována.

K bodům 21 a 22 (§ 8 odst. 1)

Doplňuje se, že absolvent magisterského studia učitelství pro první stupeň základní školy splní předpoklad odborné kvalifikace pro přímou pedagogickou činnost ve škole nebo třídě zřízené pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami nově též studiem v akreditovaném bakalářském studijním programu v oblasti pedagogických věd zaměřené na speciální pedagogiku.

V návaznosti na § 22 odst. 2 dochází k terminologickému upřesnění studia k rozšíření odborné kvalifikace zaměřené na speciálněpedagogickou, výchovnou a vzdělávací činnost ve školách a třídách zřízených pro děti, žáky a studenty se speciálními vzdělávacími potřebami. Vzdělání v programu celoživotního vzdělávání uskutečňovaném vysokou školou a zaměřeném na přípravu učitelů základní školy nebo střední školy je označováno jako studium pedagogiky podle § 22 odst. 1 písm. a).

K bodu 23 (§ 8 odst. 1)

Úprava odkazu, která souvisí s návrhem § 7a. Dále v návaznosti na § 22 odst. 2 dochází k terminologickému upřesnění dalšího vzdělávání, studia k rozšíření odborné kvalifikace zaměřené na speciálněpedagogickou, výchovnou a vzdělávací činnost ve školách a třídách zřízených pro děti, žáky a studenty se speciálními vzdělávacími potřebami.

K bodům 24 a 42 (§ 8 a 9)

Učitel druhého stupně základní školy a učitel střední školy, který vzdělává ve třídě nebo škole zřízené pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, získá nově odbornou kvalifikaci také absolvováním dvouoborového studia zaměřeného speciální pedagogiku a dále na přípravu učitelů (např. zaměřeném na přípravu učitelů českého jazyka a zároveň studia speciální pedagogiky).

K bodům 26 až 33, 40 a 44 až 51 (§ 9, § 10)

V návaznosti na § 22 odst. 1 dochází legislativně technicky ke sjednocení vzdělání v programu celoživotního vzdělávání uskutečňovaném vysokou školou a studia pedagogiky.

K bodům 34, 37 a 38 (§ 9)

Legislativně-technická úprava odkazu, která souvisí s návrhem § 7a.

K bodům 35 a 36 (§ 9 odst. 4 a 5)

U učitelů odborného výcviku se navrhuje využít jako způsob získání odborné kvalifikace též profesní kvalifikaci pro činnost instruktora odborného výcviku.

K bodu 39 (§ 9 odst. 6)

V návaznosti na § 22 odst. 2 dochází k terminologickému upřesnění dalšího vzdělávání, studia k rozšíření odborné kvalifikace zaměřené na speciálněpedagogickou, výchovnou a vzdělávací činnost ve školách a třídách zřízených pro děti, žáky a studenty se speciálními vzdělávacími potřebami

K bodu 41 (§ 9 odst. 6 písm. c)

Návrh doplňuje možnost získat odbornou kvalifikaci učitele praktické školy jednoleté nebo praktické školy dvouleté vzděláním podle § 7 odst. 2 nebo § 8 odst. 1 (učitel základní školy, který získal odbornou kvalifikaci pro přímou pedagogickou činnost ve škole nebo třídě zřízené pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami).

K bodu 43 (§ 9a)

Navržené ustanovení umožňuje řediteli školy uznat předpoklad odborné kvalifikace učitele za splněný na dobu nejdéle 3 let. Odborná kvalifikace se uznává k výuce předmětů, které svým charakterem odpovídají zaměření absolvovaného magisterského studia. U tzv. učitelů-odborníků z praxe ve středním odborném školství je navíc jako podmínka stanovena délka nejméně 5 let praxe v oboru a podmínka charakteru dosaženého vzdělání, které musí odpovídat charakteru vyučovaného předmětu. Zároveň může být na dobu 3 let uznána kvalifikace zaměstnanci, který je absolventem bakalářského studijního programu v oblasti pedagogických věd a zároveň studentem navazujícího magisterského učitelského studia. Pokud si zaměstnanec do 3 let od tohoto uznání předpokladu odborné kvalifikace tuto odbornou kvalifikaci nedoplní, bude nadále považován za nekvalifikovaného a ředitel ho může zaměstnat pouze za splnění předpokladů ustanovení § 22 odst. 10 (dříve odst. 7). Toto uznání není možné opakovat u více zaměstnavatelů, zaměstnanec je podle odst. 5 povinen sdělit řediteli školy, zda a na jakou dobu u něho dříve došlo k uznání předpokladu odborné kvalifikace podle tohoto ustanovení.

K bodům 52 až 55 (§ 12)

Odbornou kvalifikaci učitele jazykové školy s právem státní jazykové zkoušky, resp. učitele cizího jazyka v základní škole nebo střední škole, nemůže získat osoba, která by dosáhla jen bakalářského stupně vzdělání. Textaci ustanovení je proto třeba upravit tak, aby i slovní vyjádření tuto zásadu odráželo. To, že předchozí právní předpisy umožňovaly získat odbornou kvalifikaci učitele cizího jazyka také v jednooborovém bakalářském studijním programu zaměřeném na přípravu učitelů daného jazyka, zůstává nedotčeno s ohledem na § 30 zákona o pedagogických pracovnících.

V návaznosti na § 22 odst. 1 dochází ke sjednocení vzdělání v programu celoživotního vzdělávání uskutečňovaném vysokou školou a zaměřeném na přípravu učitelů a studia pedagogiky. V případě absolventů magisterských studijních programů v oblasti společenských věd zaměřené na příslušné cizí jazyky se jedná o studium pro učitele odborných předmětů, v případě absolventů magisterských studijních programů jiného zaměření pak studium pedagogiky pro učitele 2. stupně ZŠ a SŠ.

K bodům 56 a 57 (§ 14)

Legislativně-technická úprava v návaznosti na § 24 odst. 4, jedná se o studium akreditované pro další vzdělávání pedagogických pracovníků.

K bodu 58 (§ 15)

Legislativně-technická úprava odkazu.

K bodům 59, 60 a 61 (§ 16 odst. 1)

V návaznosti na § 22 odst. 1 dochází ke sjednocení vzdělání v programu celoživotního vzdělávání uskutečňovaném vysokou školou a studia pedagogiky.

Navrhované doplnění možnosti získat odbornou kvalifikaci vychovatele na úrovni středního vzdělání s maturitou ve spojení se studiem pedagogiky pro vychovatele souvisí s navrhovanou změnou posílení požadovaného rozsahu odborné přípravy asistentů pedagoga podle § 20 odst. 1 zákona.

K bodu 62 (§ 16 odst. 2)

V návaznosti na § 22 odst. 2 dochází k terminologickému upřesnění dalšího vzdělávání, studia k rozšíření odborné kvalifikace zaměřeného na speciálněpedagogickou, výchovnou a vzdělávací činnost ve školách a třídách zřízených pro děti, žáky a studenty se speciálními vzdělávacími potřebami, odbornou kvalifikaci splní také ti, kteří splňují předpoklady pro výkon činnosti speciálního pedagoga.

K bodům 63 až 68 (§ 17)

U pedagogů volného času se navrhuje využít jako další způsob získání odborné kvalifikace též existující profesní kvalifikaci vedoucí volnočasových aktivit dětí. Pro pedagoga volného času, který vykonává komplexní přímou pedagogickou činnost, se jedná o zkoušku pro povolání Samostatný/samostatná vedoucí volnočasových aktivit, v jehož kompetenci je vyjma realizace výchovně vzdělávacího procesu ve volnočasových aktivitách dětí a mládeže, stanovování výchovných a vzdělávacích cílů, také vedení realizačního týmu výchovně vzdělávacích aktivit. Pro pedagoga volného času vykonávajícího dílčí přímou pedagogickou činnost bude možno využít zkoušku na nižší kvalifikační úrovni, tedy na úrovni 4, pro povolání Vedoucí volnočasových aktivit dětí a mládeže.

Nově pak pro oblast volnočasových aktivit uměleckého nebo odborného charakteru získávají kvalifikaci absolventi vysokoškolského vzdělání v odpovídajících studijních programech. Úprava odstavce 4 zpřesňuje, že se toto ustanovení (písemné uznání předpokladu odborné kvalifikace ředitelem) se týká pedagogů volného času vykonávajících dílčí přímou pedagogickou činnost v zájmovém vzdělávání ve školách a školských zařízeních pro zájmové vzdělávání.

V návaznosti na § 22 odst. 1 dochází ke sjednocení vzdělání v programu celoživotního vzdělávání uskutečňovaném vysokou školou a zaměřeném na pedagogiku a studia pedagogiky.

K bodům 69 a 70 (§ 18)

V návaznosti na § 22 odst. 2 dochází k terminologickému upřesnění dalšího vzdělávání, studia k rozšíření odborné kvalifikace zaměřeným na přípravu speciálních pedagogů.

K bodu 71 (§ 18)

Úprava umožní získat odbornou kvalifikaci speciálního pedagoga také absolventům dvouoborového studia – např. v magisterském programu zaměřeném na přípravu učitelů českého jazyka a zároveň studia speciální pedagogiky.

K bodu 72 (§ 18a)

Navržená úprava výslovně stanoví požadavky na odbornou kvalifikaci školských logopedů. Tito pedagogičtí pracovníci získávají odbornou kvalifikaci studiem v akreditovaném magisterském studijním programu speciální pedagogika se státní závěrečnou zkouškou z logopedie a surdopedie, a to buď v neděleném studijním programu, případně navazujícím na absolvování akreditovaného bakalářského studijního programu (nebo studijního oboru podle předchozí právní úpravy zákona o vysokých školách) speciální pedagogika se státní závěrečnou zkouškou z logopedie a surdopedie a absolvováním studia pro přípravu školských logopedů. Toto studium rozsahem i obsahem odpovídá studiu k výkonu specializované činnosti speciálního pedagoga v oblasti školské logopedie vydané akreditovanou vzdělávací institucí podle § 9 odst. 1 písm. e) vyhlášky č. 317/2005 Sb. Zahrnutím školských logopedů mezi pedagogické pracovníky se toto studium stane kvalifikačním, nikoliv specializačním, a jako takové bude upraveno taktéž ve vyhlášce č. 317/2005 Sb. Dle přechodných ustanovení se absolventi studia k výkonu specializované činnosti speciálního pedagoga v oblasti školské logopedie podle § 9 odst. 1 písm. e) vyhlášky č. 317/2005 Sb. považují za absolventy studia pro přípravu školských logopedů podle § 22 odst. 4 tohoto zákona č. 563/2004 Sb., a tedy splní požadavky na odbornou kvalifikaci školského logopeda i ten, kdo příslušné studium absolvoval před účinností novely.

Vedle toho návrh počítá s tím, že odbornou kvalifikaci školského logopeda bude moci získat také absolvent magisterského studijního programu logopedie (oblast vzdělávání neučitelská pedagogika podle nařízení vlády č. 275/2016 Sb., o oblastech vzdělávání ve vysokém školství).

K bodům 73 až 81 (§ 20)

Úpravy požadavků na odbornou kvalifikaci asistentů pedagoga v odstavci 1 reagují na poznatky z implementace společného vzdělávání. Cílem návrhu úpravy je potřeba zvýšení požadavků na odbornou přípravu asistenta pedagoga, který vykonává přímou pedagogickou činnost ve třídě, ve které se vzdělávají děti nebo žáci se speciálními vzdělávacími potřebami, nebo ve škole zajišťující vzdělávání dětí a žáků formou individuální integrace. Rozsah studia pedagogiky, jímž bude možné získat odbornou kvalifikaci asistenta pedagoga, bude navýšen (viz teze vyhlášky č. 317/2005 Sb.). Úpravy se nedotknou způsobů získání odborné kvalifikace těch, kdo jsou absolventy oborů vzdělání, vzdělávacích nebo studijních programů v oblasti pedagogických věd (např. učitelství, vychovatelství, speciální pedagogika atd.), nýbrž pouze absolventů oborů vzdělání, vzdělávacích nebo studijních programů ostatních (nepedagogických). Odborná příprava bude posílena navýšením hodinové dotace příslušného studia.

Nově se navrhuje přiznat odbornou kvalifikaci asistenta pedagoga absolventům studia psychologických věd.

V návaznosti na § 22 odst. 1 dochází ke sjednocení vzdělání v programu celoživotního vzdělávání uskutečňovaném vysokou školou v oblasti pedagogických věd a studia pedagogiky.

S ohledem na přechodná ustanovení nebude dotčena odborná kvalifikace asistentů pedagoga, pokud ji získali před nabytím účinnosti tohoto zákona nebo zahájili studium k jejímu získání před nabytím účinnosti tohoto zákona. Požadavky na odbornou kvalifikaci asistenta pedagoga, který vykonává přímou pedagogickou činnost spočívající v pomocných výchovných pracích ve škole, ve školském zařízení pro zájmové vzdělávání, ve školském výchovném a ubytovacím zařízení, ve školském zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy, nebo ve školském zařízení pro preventivně výchovnou péči, se nezvyšují.

K bodu 82 (§ 21)

Úpravy požadavků na odbornou kvalifikaci trenérů mají za cíl zvýšit požadovaný stupeň vzdělání trenérů – a to nejméně na úroveň středního vzdělání s maturitní zkouškou. V první řadě bylo upuštěno od požadavku na získání osvědčení II. Třídy trenéra příslušné specializace u absolventů akreditovaných studijních programů na vysoké škole zaměřených na přípravu učitelů tělesné výchovy nebo na výchovu a sport, neboť státní zkouška z příslušné sportovní specializace odpovídá této úrovni trenérské kvalifikace. V případě absolventů vyššího odborného vzdělání a středního vzdělání je k získání odborné kvalifikace toto osvědčení získat (v rámci akreditovaného rekvalifikačního vzdělávání). U absolventů středního vzdělání s maturitní zkouškou je nutné nad rámec výše uvedeného absolvování tzv. trenérské školy v rámci celoživotního vzdělávání, realizovaného tělovýchovnými fakultami vysokých škol.

K bodům 83 a 88 (§ 22)

Dochází ke sjednocení studia ČZV a pedagogiky, tímto způsobem je doplněna definice § 22 odst. 1. Toto ustanovení reaguje na stav, kdy vysoké školy mohou realizovat jak studium v oblasti pedagogických věd, tak studium pedagogiky, která přitom v zákoně často představovala dvojí způsob dosažení příslušné kvalifikace, za současného neopodstatněného rozdílu na požadovanou délku těchto kvalifikačních studií. Poté, co byl rozšířen okruh poskytovatelů studia DPS pro učitele 2. stupně základní školy a střední školy, nemá toto rozdělení ani praktické důvody. Stanovení jediné cesty ke kvalifikaci významným způsobem usnadní orientaci v zákoně. Zároveň došlo v ustanovení § 22 ke specifikaci všech druhů studia v systému dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků, která vedou k získání nebo rozšíření odborné kvalifikace, a tedy budou po novele zákona podléhat akreditaci MŠMT.

Možnost zaměření studia na sociální pedagogiku, kterým bude možné získat kvalifikaci vychovatele, asistenta pedagoga a pedagoga volného času reflektuje dosavadní právní stav, kdy bylo možné získat

kvalifikaci vzděláním v programu celoživotního vzdělávání uskutečňovaném vysokou školou a zaměřeném, mimo jiné, na sociální pedagogiku.

Navržená úprava má dále za cíl reagovat na nastoupený trend vyšší regulace přípravného vzdělávání pedagogických pracovníků (tento trend se projevuje též v oblasti akreditace studijních programů vysokých škol). Navrhuje se, aby všechny programy celoživotního vzdělávání uskutečňované vysokými školami musely být akreditovány v systému dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků, pokud se ve spojení s nimi získává podle tohoto zákona odborná kvalifikace pedagogického pracovníka (tzv. kvalifikační studia). Konkrétní požadavky na tento druh studia, zejména minimální hodinovou dotaci, stanoví vyhláška č. 317/2005 Sb. Návrh má za cíl odstranit stav, kdy lze ve spojení s absolvováním programu ČŽV uskutečňovaného vysokou školou získat odbornou kvalifikaci pedagogického pracovníka i v případě, že program nebyl vysokou školou akreditován v systému dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků, a nemusel tedy splňovat ani rámcové obsahové požadavky (např. na složku pedagogickou, psychologickou a didaktickou), ani požadavky na minimální rozsah (např. 250 hodin).

Samostatně se zakotvuje definice studia k rozšíření odborné kvalifikace, které nebyla doposud v zákoně výslovně uvedena, byť se na úrovni vyhlášky č. 317/2005 Sb. stanovila odlišná kritéria pro akreditaci těchto programů. Jedná se o studia, kterými je možné nad rámec již dosažené pedagogické kvalifikace získat způsobilost vykonávat přímou pedagogickou činnost na jiném stupni nebo druhu školy. Studium k rozšíření odborné kvalifikace bude nově i studium zaměřené na speciálněpedagogickou, výchovnou a vzdělávací činnost ve školách a třídách zřízených pro děti, žáky a studenty se speciálními vzdělávacími potřebami, doposud akreditováno jako studium v oblasti pedagogických věd zaměřené na speciální pedagogiku, studium k rozšíření odborné kvalifikace zaměřeným na přípravu speciálních pedagogů, doposud akreditováno jako doplňující studium k rozšíření odborné kvalifikace, a dále studium k rozšíření odborné kvalifikace o způsobilost k výuce dalšího předmětu, které doposud bylo upraveno v § 6 odst. 1 písm. b) vyhlášky č. 317/2005 Sb. Tato studia budou nadále poskytovat pouze vysoké školy v rámci programů celoživotního vzdělávání, na základě akreditace udělené MŠMT podle § 6 vyhlášky č. 317/2005 Sb.

Studium k rozšíření odborné kvalifikace o způsobilost k výuce dalšího předmětu umožní absolventům magisterského studia nepedagogického zaměření po následném doplnění pedagogické kvalifikace studiem pedagogiky pro učitele 2. stupně ZŠ a SŠ rozšířit si kvalifikaci i na výuku předmětů, které neodpovídají svým charakterem předchozímu vzdělání. Podpůrně mohou být tyto programy využitelné pro kvalifikované pedagogické pracovníky s pedagogickým vzděláním zaměřeným na jinou aprobaci.

V odstavci 3 je nově definováno studium pro asistenty pedagoga a v odstavci 4 studium pro přípravu školských logopedů, v odst. 5 studium pro přípravu pedagogů volného času vykonávající dílčí přímou pedagogickou činnost, v odst. 6 doplňující didaktické studium pro výuku příslušného cizího jazyka.

V případě odstavců 7 až 10 nedochází proti současnému znění k významným změnám. Vlivem více novelizací předmětných ustanovení, které však sebe vzájemně nebraly v potaz, došlo k situaci, kdy stávající odstavec 5 je zrušen a na něj navazují odstavce 6 a 7. Současně však některé odkazy stále pracují s odstavcem 5. Navrhuje se tak uvést odstavce 7 až 10 znovu tak, aby nebylo žádných pochyb o tom, jak má § 22 znít. V odstavci 9 dochází k upřesnění, pro které pedagogické pracovníky není možné uplatnit ustanovení věty první odstavce; jde zejména o případy, kdy učitel splňuje odbornou kvalifikaci pouze pro výuku některého předmětu nebo kdy nepřipadá v úvahu, že by v rámci svého druhu práce sjednaného v pracovní smlouvě mohl vykonávat ještě jinou činnost, než pro kterou splňuje předpoklad odborné kvalifikace.

K bodům 89 až 92 (§ 23a)

Ustanovení vyjasňuje vztah ustanovení § 23a zákona o pedagogických pracovnících k § 39 odst. 4 zákoníku práce. Zrušuje se zvláštní úprava odstavce 3 platná jen pro pedagogické pracovníky – uplatní se obecná úprava zákoníku práce.

Ustanovení § 23a odst. 1 zákona o pedagogických pracovnících stanoví, že "Na pracovní poměr na dobu určitou pedagogického pracovníka se vztahuje zákoník práce, nestanoví-li tento zákon jinak." Zákon o pedagogických pracovnících nyní obsahuje speciální úpravu, podle níž celková doba trvání pracovního poměru na dobu určitou pedagogického pracovníka u téhož zaměstnavatele nesmí přesáhnout 3 roky (na rozdíl od zákoníku práce, kde celková doba trvání pracovního poměru na dobu určitou zaměstnance u téhož zaměstnavatele nesmí přesáhnout 9 let). Zrušuje-li se nyní tato speciální úprava v zákoně o pedagogických pracovnících, bude platit obecná úprava zákoníku práce, tak jako ve všech ostatních částech, které nejsou zákonem o pedagogických pracovnících speciálně upraveny (tj. pokud se na pedagogické pracovníky bez odborné kvalifikace nevztahuje speciální úprava podle § 23a odst. 2, platí, že se na ně tím pádem vztahuje obecná úprava zákoníku práce, podle které není stanovena nejkratší možná doba trvání pracovního poměru na dobu určitou, avšak je stanovena nejdelší možná doba trvání v délce 3 let, případně nejvýše dvakrát opakovaná). I pro pedagogické pracovníky, na které se vztahuje § 23a odst. 2, pochopitelně dopadá obecná úprava zákoníku práce, že doba trvání pracovního poměru na dobu určitou může činit nejvýše 3 roky (protože to není předmětem speciální úpravy zákona o pedagogických pracovnících), a ode dne vzniku prvního pracovního poměru na dobu určitou může být opakována nejvýše dvakrát.

K bodům 93 až 98 (§ 24)

Navržené ustanovení zužuje rozsah akreditací vzdělávacích programů systému dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků, tj. vypouští z režimu akreditací vzdělávací programy k prohlubování odborné kvalifikace. V praxi se ukázalo, že akreditace těchto programů představují administrativně náročný a pro žadatele zbytečně zatěžující proces. Ani akreditační řízení, ani kontrolní činnost ministerstva při tak velikém počtu akreditovaných vzdělávacích programů (cca 10 tis. akreditovaných programů ročně) nemohou zajistit kvalitu tohoto dalšího vzdělávání. Nic se nemění na tom, že pedagogičtí pracovníci jsou i nadále povinni si v souladu s § 24 odst. 1 obnovovat, udržovat a doplňovat kvalifikaci, tyto tzv. „prohlubující“ vzdělávací programy budou i nadále považovány za další vzdělávání pedagogických pracovníků a zůstanou důležitou složkou jejich profesního rozvoje. V souladu s § 24 odst. 3 nadále organizuje ředitel školy, který (v plánu dalšího vzdělávání) určí způsob dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků. Školy budou i nadále moci na úhradu těchto vzdělávacích aktivit využívat prostředky poskytované MŠMT na další vzdělávání pedagogických pracovníků v rámci ostatních neinvestičních výdajů (ONIV). Vyjmutím těchto programů ze systému akreditace umožní, mimo jiné, ředitelům využívat mimo klasických seminářů také alternativní způsoby vzdělávání, například profesionálního sdílení, mentoring, vizitace a podobně. MŠMT i nadále bude poskytovat v oblasti dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků metodickou pomoc a podporu ředitelům škol.

Pro další vzdělávání k výkonu specializovaných, metodických, nebo metodologických činností (např. studium pro výchovné poradce nebo studium k výkonu specializovaných činností) zůstává zachována dosavadní právní úprava, tedy i podmínka udělení akreditace, a to s ohledem na zájem na zajištění vysoké odborné úrovně těchto programů.

Konkretizace v odstavci 4 písm. a) má za cíl vyloučit pochybnosti o tom, že jde o udělení akreditace v systému dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků, tedy že udělení akreditace studijnímu programu vysoké školy nebo jiné akreditace udělené ministerstvem nenahrazuje akreditaci vzdělávacího programu v systému dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků.

V odstavci 7 se navrhuje výslovně upravit postup v případě souběhů dvou důvodů pro snížení rozsahu volna k samostudiu. Dále ustanovení výslovně umožňuje vyčíslit snížený rozsah volna též se zaokrouhlením na půlden.

Vypuštění dosavadního odstavce 8 umožňuje koncipovat a uskutečňovat v rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků také akreditované vzdělávací programy, které budou moci být považovány za rekvalifikaci [§ 108 odst. 2 písm. b) zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů].

K bodu 99 (§ 24a - § 24d)

Návrh ustanovení reaguje na stav, kdy školský zákon odkazuje na „jiný právní předpis“ upravující adaptační období učitelů – původně šlo o návaznost na souběžně předložený návrh novely zákona o pedagogických pracovnících, který měl zavést kariérní systém učitelů (sněmovní tisk 959 v 7. volebním období Poslanecké sněmovny [2013–2017]). Zavedení adaptačního období bylo jedním z prvků kariérního systému učitelů. Všem začínajícím učitelům (učitelům v prvním kariérním stupni) byla garantována doba 2 let adaptačního období, v němž měla škola těmto učitelům poskytovat zvýšenou podporu. Cílem navrhované úpravy je adaptační období rámcově definovat, a to co do obsahu a délky, a dále definovat, že každému učiteli bude škola poskytovat péči pouze po dobu 2 let od vzniku jeho vůbec prvního pracovního poměru ke škole; jinými slovy se bude učiteli poskytovat zvýšená péče v adaptačním období (ve smyslu tohoto zákona a školského zákona) pouze u jednoho, prvního zaměstnavatele. Poskytování této podpory bude přerušeno po dobu, kdy začínající učitel nebude vykonávat práci po dobu více než 4 měsíců, tj. např. po dobu mateřské nebo rodičovské dovolené. Adaptační období se počítá podle textu zákona od vzniku prvního pracovního poměru, byť by tento byl uzavřen před účinností zákona.

Zároveň je výslovně upravena pozice tzv. uvádějícího učitele v § 24b, který je začínajícímu učiteli určen ředitelem školy a který mu poskytuje potřebnou podporu na začátku jeho profesní dráhy.

V ustanovení § 24c návrh zavádí definici činností provázejícího učitele. Nově navržený § 24c definuje pozici a činnosti provázejícího učitele v rámci pedagogické praxe. Provázející učitel v průběhu pedagogické praxe žáka nebo studenta metodicky vede, což především znamená zajištění odborného dohledu nad výukou žáka nebo studenta v rámci praxe, z reflexe přípravy na výkon pedagogické praxe a reflexe odučené hodiny. Předpokladem pro výkon těchto činností je spolupráce se vzdělavatelem budoucího učitele. Nově navržený § 24c specifikuje minimální požadavek na pedagogickou praxi provázejícího učitele v délce 5 let.

Návrh v § 24d definuje činnosti třídního učitele.

K bodům 100 až 111 (§ 27 a 28)

Úpravy ustanovení § 27 a 28 upřesňují některé otázky týkající se náležitostí předkládaných vzdělávacích programů a hlediska akreditační komise pro posuzování vzdělávacích programů.

Vzdělávací instituce budou nadále povinny nastavit systém vnitřního hodnocení kvality vzdělávacích programů a pravidelně uskutečňovat vnitřní hodnocení kvality vzdělávacích programů a vést a uchovávat o tom dokumentaci. Systém vnitřního hodnocení kvality, ale i následné zprávy o jeho realizaci budou předkládány MŠMT jako součást žádosti o akreditaci příslušných vzdělávacích programů.

Žadatel bude povinen předložit zprávu o vnitřním vyhodnocení kvality vzdělávacího programu, pokud tento již realizoval, a to jak v případě předložení žádosti o prodloužení akreditace podle § 27 odst. 4 ZoPP, tak i v případě žádosti o novou akreditaci, případně vyhodnocení vnitřního hodnocení jiného programu, který již instituce realizovala, stejného nebo podobného zaměření (druhu ve smyslu

kvalifikační, specializační, rozšiřující studia). Ve zprávě o vyhodnocení bude akreditační komise posuzovat vhodnost použitých metod a reakci na výsledky evaluace vzdělávacího programu při tvorbě nového/úpravu již realizovaného programu, který je předložen k akreditaci.

Tímto způsobem budou vzdělávací instituce motivované ke kvalitnímu nastavení vnitřního hodnocení kvality, a to v celém procesu přípravy, realizace a vyhodnocení vzdělávacích programů, ale také jeho využívání v praxi. Předmětem posouzení pak nebudou případné nedostatky již realizovaného programu, který je takto vyhodnocován, ale zvolené metody evaluace a reakce žadatele na zjištění při úpravě programu, případně přípravě programu nového.

Bylo doplněno zmocnění pro stanovení konkrétních požadavků na vzdělání, praxi a její délku u lektorů a odborného garanta, požadavky na odbornou činnost odborného garanta a požadavky na systém vnitřního hodnocení kvality, ke kterému dojde na úrovni vyhlášky č. 317/2005 Sb.

K bodu 112 (§ 28a)

Ustanovení nově stanoví výčet povinností akreditované vzdělávací instituce. Tyto povinnosti jsou jednak odrazem skutečnosti, že MŠMT vede evidenci vzdělávacích institucí a vzdělávacích programů, jednak souvisí s efektivním výkonem kontrolní činnosti ministerstva při uskutečňování akreditovaných vzdělávacích programů. S ohledem na navrhovanou změnu rozsahu akreditací v systému dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků se tyto povinnosti budou týkat vzdělávacích institucí, které budou mít vzdělávací program akreditován v systému dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků.

Ustanovení dále upravuje povinnost vzdělávacích institucí oznámit MŠMT změny těch skutečností, které jsou důležité pro uskutečňování vzdělávacího programu (například změna odborného garanta nebo lektorů). MŠMT takové změny vyhodnotí a v případě okolností, které by odůvodňovali zamítnutí žádosti o akreditaci může vyzvat vzdělávací instituci k úpravě, případně přistoupit ke kontrole nebo odejmutí akreditace.

K bodům 113 až 116 (§ 29a)

Bylo doplněno ustanovení týkající se dokládání bezúhonnosti cizinců, kteří jsou nebo byli státními občany jiného členského státu Evropské unie nebo kteří mají nebo měli adresu bydliště v jiném členském státě Evropské unie; obdobně pak doplněna pravidla pro cizince ze zemí mimo Evropskou unii.

K bodu 117 (§ 35)

Legislativně-technická úprava v souvislosti k doplnění nového ustanovení § 9a.

K Čl. II

K bodu 1 a 2

Přechodné ustanovení stanovuje termín, ve kterém se ukončuje platnost akreditací vzdělávacích programů, kterým byla udělena akreditace před účinností zákona, pokud neskončí dříve. Vzhledem ke změně struktury kvalifikačních a dalších kvalifikačních studií v rámci systému dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků bude nutné, aby vzdělávací instituce během této doby znovu akreditovaly tyto programy. Zároveň v případě, že vzdělávací instituce realizují programy, u kterých dochází novelou zákona pouze ke změně názvu, je jim dána možnost oznámit tuto informaci MŠMT, které následně přistoupí ke změně rozhodnutí o udělení akreditace rozhodnutí tak, aby odpovídaly názvy označení dle novely zákona.

K bodu 3 a 4

Přechodná ustanovení upravují vztah navrhované právní úpravy k rozběhlým správním řízením (na úseku akreditací v systému dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků).

K bodu 5

Bod 5 přechodných ustanovení stanoví, že pedagogičtí pracovníci, kteří splňují kvalifikační předpoklad znalosti českého jazyka podle platného stavu, budou splňovat tento kvalifikační předpoklad i po nabytí účinnosti tohoto návrhu zákona. Znalost českého jazyka se již podle dnes účinného znění zákona č. 563/2004 Sb. prokazuje zkouškou. Kdokoli, kdo byl před účinností návrhu zaměstnán jako pedagogický pracovník, musel prokázat znalost českého jazyka (vykonat zkoušku), a úspěšné vykonání této zkoušky podle tohoto bodu splňuje i nadále předpoklad prokázání znalosti českého jazyka i podle nové úpravy. Je tedy zřejmé, že nové podmínky prokázání znalosti českého jazyka stanovující konkrétní úroveň, se vztahují pouze na osoby, které před nabytím účinnosti novely nebyly zaměstnány jako pedagogičtí pracovníci a splnění dotčeného předpokladu prokazují vůbec poprvé. V této souvislosti nutno dodat, že jestliže pedagogický pracovník absolvoval kvalifikační studium v ČR, zkoušku z českého jazyka již skládat nemusí.

K bodu 6

Absolventi studia k výkonu specializované činnosti speciálního pedagoga v oblasti školské logopedie se považují za absolventy studia pro přípravu školských logopedů dle nového ustanovení § 22 odst. 4. K získání odborné kvalifikace školského logopeda dle § 18a je nutné splnit všechny další podmínky stanovené příslušným ustanovením (absolvent magisterského studijního programu v oblasti pedagogických věd zaměřeného na speciální pedagogiku nebo logopedii).

K bodu 7

Bod 7 přechodných ustanovení zajišťuje, že osoby, které získaly odbornou kvalifikaci pedagogického pracovníka podle dosavadního znění zákona o pedagogických pracovnících, zůstanou odborně kvalifikované i po nabytí účinnosti tohoto návrhu zákona.

K čl. III

Cílová výše platů odpovídající 1,404násobku průměrné mzdy v národním hospodářství vyplývá z původního propočtu dle sněmovního tisku č. 503/5, který si dal za cíl navýšení průměrné mzdy za předminulý kalendářní rok koeficientem 1,08 a teprve poté z tohoto základu výpočtem „130 %“.

Navrhuje se však, na rozdíl od verze obsažené ve sněmovním tisku 503, konstruovat pravidlo jako závazek minimálního objemu finančních prostředků určeného na platy všech pedagogických pracovníků, přičemž konkrétní výše platových tarifů stále zůstane předmětem právní úpravy v nařízení vlády jako u jiných zaměstnanců odměňovaných platem. Tímto zákonným pravidlem tedy bude zajištěn dostatečný objem finančních prostředků pro naplnění závazku zakotveného v Programovém prohlášení vlády (str. 8, <https://www.vlada.cz/assets/jednani-vlady/programove-prohlaseni/programove-prohlaseni-vlady-Petra-Fialy.pdf>). Výše uvedené tedy znamená, že bude zákonem garantována minimální úroveň prostředků na platy pedagogických pracovníků, přičemž vláda ČR, resp. Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR bude mít nadále prostřednictvím zákona o státním rozpočtu na příslušný rok možnost prostředky nad tuto minimální úroveň navýšit, např. v souvislosti s vyšší mírou růstu spotřebitelských cen nebo rychlejšího růstu průměrné mzdy v národním hospodářství. Koeficient 1,08 v zásadě odpovídá tomu, že průměrný růst průměrné nominální mzdy v národním hospodářství mezi roky 2010 – 2022 (roky 2021 a 2022 odhad dle Makroekonomické predikce Ministerstva financí z ledna 2022) let dosahuje úrovně 4 %.

Pojem „úvazek pedagogického pracovníka“ navazuje na legislativní zkratku zavedenou v § 161 odst. 1 písm. a) školského zákona. Toto navázání by mělo zajistit, aby průměrná mzda (závazek 130 %) byla počítána na „celé“ úvazky, nikoliv na počet pracovněprávních vztahů/pedagogických pracovníků. Výpočtový základ (průměrná nominální mzda) byl stanoven v návaznosti na znění § 3 odst. 3 zákona č. 236/1995 Sb.

Účinnost článku se navrhuje od 1. 1. 2024.

K čl. IV

Navrhované datum nabytí účinnosti dnem 1. září 2023 odpovídá datu začátku školního roku (a jeho období školního vyučování). Výjimkou je navrhovaná účinnost novelizačního bodu, jímž se zavádí institut adaptačního období – vzhledem k jeho vztahu k financování škol se u něho navrhuje účinnost k nejbližšímu dalšímu začátku kalendářního roku, tedy k 1. lednu 2023, účinnost části druhé se pak navrhuje k 1. lednu 2024.

Z výše uvedených důvodů se účinnost zákona jako celku odchyluje od tzv. jednotných dnů účinnosti podle zákona o Sbírce zákonů a o Sbírce mezinárodních smluv.